

A pozsonyi jezsuita kollégium XVII. századi könyvtára és a Pázmány-hagyaték

I. A magyar könyvészeti irodalom viszonylag nem sok olyan könyvjegyzéket ismer, amely egy XVII. század eleji könyvtár teljes anyagát tartalmazza és a könyvtár kialakulásával együtt készült, majd a gyarapodás során új jegyzékké bővült.¹

Ezért is, egyéb vonatkozásai miatt is nem érdektelen annak a kéziratos kötetnek ismertetése, amelyet az egri Dobó István Vármúzeum könyvtára 1984. leltári szám alatt őriz, és amely a pozsonyi jezsuita kollégium három, a XVII. században keletkezett könyvjegyzékét tartalmazza.

A kötet 31,8 cm × 21,4 cm méretű kolligátum. Mindkét külső oldalának kötését XVI. századi kéziratosszerű antifonálé két lapja borítja. Az első borítólap közepén fent igen halvány barna tintával *Catalogus Librorum Bibliothecae Collegij Posoniensis* felirat olvasható. A kötetben eredetileg nem volt lap-számozás, a feldolgozás során minden levelét pagináltuk, így 434 lapból áll.

A kötet első oldalán a *Dobó István Múzeum Eger* feliratú gumibélyegző lenyomatán kívül a múzeum könyvtárának tintával beírt leltári száma és piros ceruzával írt *N 1* korábbi könyvtári elhelyezési száma olvasható. Ceruzával utólagosan áthúzták az *Egri Állami Jogakadémia Könyvtára Eger* és a *GY. N 329 1948/49.* bélyegzőlenyomatot. Ez utóbbi a jogakadémia könyvtárának gyarapodási naplóbélyegzője. Az oldal közepén ceruzával a *XIV. B. I. 4.* jelzet olvasható, amely a kötet korábbi jelzete volt.

A könyvjegyzék az egyházi iskolák államosítása után került a Dobó István Vármúzeum tulajdonába. A kiselejtezésre szánt könyvek közül a múzeum munkatársai ugyanis kiválogatták azokat, amelyeknek kötéstáblája iparművészeti vagy egyéb szempontból feltűnő volt. Tartalmi válogatásra a rendelkezésre álló kevés idő nem adott módot.

Az egri jogakadémia tulajdonába a gyarapodási naplóbélyegző szerint 1948/49-ben került a kötet. A könyvtár vezetője ebben az időben ifj. dr. SCHÖNVITZKY Bertalan jogakadémiai tanár volt. Személye teszi lehetővé, hogy a kötet Egerbe kerülésének útját tisztázhassuk. Édesapja id. dr. SCHÖNVITZKY Bertalan ugyanis korábban Pozsonyban volt főgimnáziumi tanár, 1896-ban megírta a pozsonyi főgimnázium történetét,² és munkájának 98. lapján említést tesz a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárának jegyzékéről, amely a pozsonyi gimnázium Régi könyvtárának *XIV. B. I. 4.* jelzete alatt található.³ SCHÖN-

¹ A XVII. századi könyvtárakra vonatkozóan: *A könyv és könyvtár a magyar társadalom életében az államalapítástól 1849-ig.* Összeállította: Kovács Máté. Bp. 1963. 685—690.

² SCHÖNVITZKY Bertalan: *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium története.* Pozsony 1896.

³ Munkájának 99. lapján a jelzett feltehetően sajtóhiba miatt: *XIV. 13. I. 4.* Más adatai is hibásak, ezeket az alábbiakban javítjuk.

VITZKY elkerült Pozsonyból Temesvárra, fia pedig 1926. nov. 1-től 1948-ig az egri jogakadémián tanított. Az idősebb SCHÖNVITZKY minden bizonnyal magával hozta a könyvtár jegyzékét, megőrizte és fia 1948/49-ben a vezetések alatt álló egri jogakadémiai könyvtárnak adta, 18 más könyvvel együtt.⁴

A kéziratot könyvtári jegyzék 3 részből áll.

1. *Catalogus Librorum Bibliothecae Collegij Posoniensis Soc. Jesu Anno Dominij 1639*. A 7. oldaltól a 177. oldalig tart; itt a lap alján díszes kartusba foglalt IHS betűk és az 1639 évszám látható.

A katalógus fejezetei: *Auctor, Quantitas, Materia, Locus, Tempus, Typographus, Copertura*, amelyek a szerzőre, a könyv méretére, a mű címére, a kiadási helyre, a kiadás idejére, a kiadó nyomdászra és a kötés minőségére vonatkoznak. Ez utóbbit a jegyzék írásakor nem vezették.

A jegyzék 17 fő csoportra oszlik, ezeken belül abc sorrendben külön csoportosítja a szerzőket, általában a keresztnévük alapján. A csoportok a következők:

1. *Scriptura sacra*,⁵ 7—9. oldal — 2. *Concilia*, 10. oldal — 3. *Patres graeci et latini*, 12—29. oldal — 4. *Interpretes Scripturae Sacrae*, 29—47. oldal — 5. *Theologi Scholastici*, 47—55. oldal — 6. *Controversiae*, 55—56. oldal — 7. *Concionatores et Catechistae*, 67—80. oldal — 8. *Canonistae, Casistae, Juristae*⁶ 81;—90. oldal — 9. *Spirituales*, 90—100. oldal — 10. *Historici sacri et prophani*, 100—112. oldal — 11. *Philosophi et mathematici*, 113—124. oldal — 12. *Oratores*, 125—133. oldal — 13. *Poetae*, 134—146. oldal — 14. *Medici*, 147—161. oldal — 15. *Grammatici*,⁷ 162—171. oldal — 16. *Graeci*, 172—173. oldal — 17. *Hebraici*⁸ 175. oldal.

A jegyzéket a 149. lapig ugyanaz a kéz írta, a 150—160. oldalakat más, majd a 160—171. oldalakat ismét az első kéz, a 172—176. oldalakig ismét a második kéz, bár itt néha az első kéz írása is feltűnik.

2. *Catalogus Librorum Collegij Posoniensis Societatis Jesu*. A 189. oldaltól a 376. oldalig terjed. A 281—284. oldalakat rossz helyre kötötték, amikor a kolligátumot összeállították: eredeti helyük a 234—235. oldalak között lenne.

A jegyzék fejezeteinek beosztása az első jegyzékkel azonos, de a kötés minőségét itt következetesen jelölik. Az egyes rovatokat függőleges tintavonallal előre vonalazták.

A fő témacsoportok ugyanazok, mint az első jegyzéknél, csak a *Humanistae, Germanici, Hungarici, Italici és Varii* csoporttal bővül, de hiányzik az első jegyzék *Oratores és Grammatici* csoportja. Így végeredményben a könyvtár 20 szakcsoportra oszlik.

A második jegyzék nem datált, de mindenképpen 1639 után keletkezett. Az első jegyzékben szereplő könyvek közül sok a második jegyzékben is megtalálható, kevesebb azoknak száma, amelyek az első jegyzékben előfordulnak ugyan, de a másodikban már nem. Az alapszövegben 1655-ben kiadott munka is szerepel (260. oldal), tehát az egységes alapszöveget csak 1655 után írhatták.

⁴ Id. SCHÖNVITZKY életére I. SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái XII*. Bp. 1908. 587—588. — Az ifjabb SCHÖNVITZKY-re vonatkozóan: *Az Egri Érseki Jogakadémia évkönyve az 1925/26—1932/33 akadémiai évekről*. Eger. 1933. 72. és 108. valamint uo. 1936. 44. — Részletesen szól a könyvtár gyarapodásáról, többek között arról, hogy számára SCHÖNVITZKY 1948-ban 19 művet adott ajándékba: *Az Egri All. Jogakadémia évkönyve (1948—49)*. Kézirat, Egri Főegyházmegei Könyvtár, 37—38. Itt mondunk köszönetet IVÁNYI Sándor főkönyvtárosnak munkánkhoz nyújtott segítségéért.

⁵ SCHÖNVITZKYNél (I. m. 98.) *Doctrina sacra*.

⁶ Uo. 99. helytelenül: jurista.

⁷ Uo. 99. helytelenül *Pharmatici*.

⁸ Uo. 99. helytelenül *Hebraici*.

Az utólagos bejegyzések közül az 1663. évben megjelent könyvek a legkésőbbiek, tehát a jegyzéket a fentiek szerint 1655—1663 között használták.⁹

3. *Catalogus Librorum, quos Gen. D. Joannes Kecskes Collegio Soc. Jesu Posoniensi donavit. Anno D. 1639.* Fejrovatai azonosak az első jegyzékével, de a *Copertura* rovat nem szerepel. A főbb tárgyi csoportosítás is az első jegyzéket követi. Elkészültét a címfelirat pontosan datálja. A jegyzékben szereplő könyvek az első jegyzékben még nem találhatók.

II. Pozsonyban a jezsuitákat PÁZMÁNY Péter 1622-ben telepítette le, s a rendtagok igen szerény körülmények között kezdték meg működésüket. 1628-ban indult meg rendházuk építése, 1631-ben a jezsuita rend generálisa a rezidenciát kollégium rangjára emelte, s 1633-ban már iskolájuk is felépült.¹⁰

A jezsuita rend szabályai szerint a kollégiumoknak megfelelő könyvtárral is rendelkezniök kellett. Bizonyos mennyiségű könyvük már a kollégiumi rangra emelés előtt volt, mert az Egyetemi Könyvtár 244. sz. ősnymtatványában¹¹ 1626. jún. 15-ös dátummal a rendház possessor-bejegyzését találtuk, csak 1636-ban írták mellé: Collegii Posoniensis Soc. Jesu. Az első házfőnök már 1625-ben javadalmakat kért II. FERDINÁND királytól, többek között arra is, hogy KECSKÉS János könyvtárát megvehessék, amelyet a tulajdonos már többször kínált vételre. Végül 1639-ben KECSKÉS a 3. jegyzékünkön felsorolt 362 kötetet a kollégiumnak adományozta. 1629-ben egy jótevőjük 200 Ft-ot adott könyvek vásárlására, 1631-ben főleg görög és latin egyházatyák műveit vették meg több mint 500 Ft-ért, 1632-ben közel 1000 Ft-ot fordítottak könyvvásárlásra, feltehetően PÁZMÁNY hókezűségéből. 1633-ban mintegy 300 Ft értékben vásároltak, 1635-ben különböző hagyatékokból 80 Ft értékű könyvet vettek.¹²

1639-ben, az első könyvjegyzék összeállításakor a könyvtár állományába 1407 mű 1673 kötete tartozott.¹³ Ebből 16 ősnymtatvány volt, az állomány csaknem fele XVI. századi kiadás, közel negyven százaléka XVII. századi. E sommás arányszámból is kitűnik, hogy a könyvtár állománya viszonylag frissnek mondható. A pontosabb megoszlási viszonyszámokat külön táblázatban közöljük. Ebből, valamint a könyvanyag tartalmi vizsgálatából az alább tények világlanak ki.

A legterjedelmesebb könyvcsoportok: a 7. (*Concionatores et Cathedistae*), a 10. (*Historici*) és a 14. (*Medici*), ennek a háromnak az anyaga az egész könyv-

⁹ A 351. lapon a héber könyvek között Johannes BUXTORF: *Manuale* (Basel 1690). bejegyzés található az alapszövegben. Az évszám nyilvánvaló elírás, hisz a másik jegyzéken ugyanez a mű 1629-es kiadási évszámmal szerepel.

¹⁰ SCHÖNVITZKY: I. m. 23—50.

¹¹ GAIETANUS THIENENSIS: *Expositio super libros Aristotelis de anima*. Vicenza 1486. Possessor-bejegyzései: a) *Residentiae Posoniensis Societatis Jesu* 1626 Juny 15. A D. Marco Wattingero. b) *Collegii Posoniensis Soc. Jesu* 1636.

¹² SCHÖNVITZKY: I. m. 97—98. — PÁZMÁNY 1632-ben a pozsonyi jezsuitáknak 1000 forintot ajándékozott, I. FRANKÓI Vilmos: *Pázmány Péter és kora III.* Bp. 1872. 325.

¹³ Adataink kis mértékben eltérnek a SCHÖNVITZKY által közöltektől; 6 1733 művet említ, közel 2000 kötetben. Az eltérés részben abból adódik, hogy mi a *Bibliotheca Patrum*-ot egy műnek vettük, SCHÖNVITZKY viszont az ebben előforduló összes írókat külön számolta. Számításunkat a következő elv szerint végeztük: ha ugyanazon szerző ugyanazon művének több kiadása is szerepelt, az egyes kiadásokat külön műnek vettük. Ugyanazon kiadás több kötetét egy műnek számoltuk. Ugyanazon író ugyanazon művének több kötete egy fóliába kötve is előfordult, ilyenkor egy mű — egy kötet volt a számbavétel.

állomány 40%-át teszi ki. Az egyes műveknek a különböző szakcsoportokba történő besorolása azonban nem felel meg mai fogalmainknak, ezért az egyes rovatok tartalmát mindig figyelemmel kell kísérnünk.

A Scriptura Sacra címszó alatt — a könyvtár jellegének megfelelően — gazdag választékot találunk bibliai szövegkiadásokból. A latin, görög, héber és cseh nyelvű szentírás mellett KÁLDI magyar szövege is megvan, a kiadások időhatára: 1515—1630. A jeles XVI. századi fordítások (ARIUS, MONTANUS, PAGNINUS) mellett feltűnnek a jezsuita munkák (Gaspar de ZAMORA, MENCHIUS, POSSEVINO stb.), a különböző bibliai segédkönyvek (*Flores Bibliorum*, *Thesaurus Bibliorum*, *Concordantiae Bibliorum*). A protestáns szentírástudományi művek és fordítások (pl. a *Károlyi-biblia*) viszont teljességgel hiányoznak.

A 2. szakcsoport a zsinati határozatok kiadásait gyűjti egybe, a tridenti rendelkezések két példányban is megvannak.

A patrisztika irodalmából kiemelkedik a monumentális méretű ókeresztény antológia, a *Bibliotheca Patrum* modern, jezsuita kiadása (Köln 1618). Ez az editio a PÁZMÁNY-prédikációknak is jelentős forrása, az összes ún. „kisebb egyházi írók” („patres scriptoresque minores”) műveinek gyűjteménye.¹⁴ Ezenkívül természetesen a jelentősebb egyházatyák (AUGUSTINUS, ATHANASIUS, AMBROSIUS, BASILIUS MAGNUS, CLEMENS ALEXANDRINUS, EUSEBIUS, HIERONYMUS, GREGORIUS MAGNUS, GREGORIUS NAZIANZENUS stb.) művei mind ott sorakoztak a pozsonyi könyvtár polcain.

A 4. rovatban, a bibliai interpretációk között magas a jezsuita munkák arányszáma (26), ezekre a jegyzék készítője a név előtti S. J. betűkkel hívja fel a figyelmet. De megvan ERASMUS *Lukács-kommentárja* és Nicolaus de LYRA kommentár-sorozata is; egészében véve ez a műfaj gazdag anyagot ölel fel.

Annál szegényebb a Theologi scholastici csoport; a 16 mű jórészt jezsuita szerzőtől való, igaz, közülük a műfaj legjelentősebbjei (Francesco SUAREZ, Gabriel VASQUEZ, Leonardus LESSIUS, Nicolaus SERARIUS, Martinus BECANUS) szerepelnek a listán.

A hitvitázó irodalom — a kor viszonyaihoz képest — nem kapott túl nagy teret; itt PÁZMÁNY, BELLARMINO, LESSIUS mellett számos katolikus vitairat szerepel, protestáns azonban nagyon kevés (pl. *Diatriba* Bullingeri, Lugduni 1617). Ide került CAMPANELLA: *Atheismus triumphatus* (Róma 1631.) c. műve is, melynek címe ugyan nincs feltüntetve, de a kiadás adatai alapján egyértelműen azonosítható.

A 7. címszó alatt prédikációs köteteket és katekizmusokat találunk, a magyar szerzők közül LASKAI Biga salutisát és TEMESVÁRI Pelbárt műveit; feltűnő viszont a magyar nyelvű kötetek (TELEGDI, LÉPES, KÁLDI, PÁZMÁNY) hiánya. Különösen akkor érthetetlen ez, ha figyelembe vesszük, hogy a kollégium alapítója PÁZMÁNY, rektora pedig 1629—33 között KÁLDI. CANISIUS ugyanakkor német és latin kötettel, PANIGAROLA pedig olasz nyelvű prédikációival szerepel a listán, ezenkívül még 7 olasz és egy spanyol nyelvű kötet is megvan. A többi mű természetesen latin. A középkori, valamint a XVI. és XVII. századi híres európai prédikációírók (Ludovicus GRANATENSIS, Thomas STAPLETON, Johannes ECK, Jacobus DE VORAGINE stb.) kötetei többnyire megtalálhatók, végered-

¹⁴ Magna Bibliotheca veterum Patrum et antiquorum scriptorum ecclesiasticorum. Primo quidem a Marginario de la Bigne sorbonico in Academia parisiensi theologo collecta et tertio in lucem edita. Coloniae Agrippinae 1618—22. I—XV.

ményben ezt az rovatot nemcsak anyagának mennyisége, hanem minősége miatt is a könyvtár egyik leggazdagabb rétegének mondhatjuk.

A 8. szakcsoport — címének megfelelően — hosszan sorolja a Corpus juris canonici és Corpus juris civilis köteteit, de megvan a Tripartitum, valamint egy ideillő PÁZMÁNYnak tulajdonított (*Rituale Strigoniense*, Pozsony 1625) és egy OLÁH Miklós-mű (*Catholicae ac Christianae Religionis praecipua quaedam capita, de Sacramentis etc.* Bécs 1560.) is.

A *Spirituales* anyaga a legmodernebb; mint táblázatunkból kitűnik, a 125 kötetből 21 XVI. századi, 9-nek kiadási éve ismeretlen, a többi mind XVII. századi. Legnagyobb részük (51 mű) 1621—1630 közötti, 17 pedig 1631—39 közötti kiadás. Mint statisztikánk mutatja, a könyvtár 1631—39 közötti kiadású, *Spirituales* rovatba tartozó műveinek százalékaránya (34,7%) jóval magasabb bármely más rovat megfelelő adatánál, de ez érthető is, ha figyelembe vesszük, hogy a jezsuiták különös gondot fordítottak a lelki olvasmányokra. Az idetartozó művek túlnyomórészt meditációk, különböző szentek kultuszáról és vallásos intézményekről szóló fejtegetések (BELLARMINO, KEMPIS Tamás, CANISIUS, Carolus SCRIBANIUS művei, egy név nélküli SZENT IGNÁC-életrajz stb.). Meglepő besorolással ide került MACCHIAVELLI *Il principe* (Köln 1604.) c. művének egy példánya is.

A történelmi művek között jelentős számmal van képviselve az antikvitás (HÉRODOTOS, THUKYDIDÉS, LIVIUS, TACITUS, PLUTARCHOS, CURTIUS RUFUS), az egyháztörténet (EUSEBIUS, SURIUS, BARONIUS, a *Vitae Patrum* c. gyűjtemény 1483-as kiadása), de a modern humanista történetírás is (ISTVÁNFY). Itt kaptak helyet a különböző geográfiai munkák (a szerző megjelölése nélkül): *Regni Congo Descriptio* (Frankfurt 1598), *Respublica Angliae, Galliae* stb. (11 mű, mind frankfurti 1625—28 közötti kiadás).

A „filozófusok és matematikusok” között szerepel az ARISTOTELÉS-összkiadás számos változata, BOETHIUS, ALBERTUS MAGNUS, PTOLEMAIOS, SUAREZ, FONSECA — de PLATON egyetlen művel sincs képviselve. Feltűnően sok az aritmetika (EUCLIDES, REGIOMONTANUS négy kötete és számos, szerző megjelölése nélküli „opera mathematici”), de itt kapnak helyet a logikák és dialektikák is. Az anyag túlnyomó többsége XVI. századi, 8 ősnymtatvány, mindössze 12 kötet XVII. századi, s ez — táblázatunk más rovataihoz viszonyítva — feltűnően kevés.

A szónokok (Oratores) között mindössze néhány jeles világi szerző kapott helyet, többek között CICERO, DEMOSTHENES, ISOCRATES, LORENZO VALLA. Itt szerepel Hermes TRISMEGISTOS: *Pimandrias* (Bordeaux 1650.) c. műve is, későbbi kéz beírásaként, azaz egész friss beszerzésként.

A költők között az antikvitás dominál (HOMEROS, HESIODOS, HORATIUS, VERGILIUS, OVIDIUS, CATULLUS, LUCRETIVS, MARTIALIS); PRUDENTIUS több kötetben is megvan, de ide került PLAUTUS, TERENTIUS és EURIPIDES egy-egy meg nem nevezett „komédiája” is.

A magyar költők közül csupán APPONYI Balázs verses zsoltárparafrázisa (*In Divini et Regii Davidis . . . psalterium*, Bécs 1624.) és RÁKÓCZI Márton dicsőítő verse (*Carmen de magistratu*, Lipsiae 1574.) van meg. A reneszánsz poézist képviselik a BUCHANAN-zsoltárok, Nicolaus REUSNER, Pietro BEMBO, PETRARCA művei.

Medici címszó alatt a legkülönbözőbb természettudományos könyveket gyűjtötték egybe. A 240-ból mindössze 7 XVII. századi, így ez a könyvtár legrégebbi rétege. ARISZTOTELÉSTŐL AVICENNÁN ÉS GALENUSON ÁT FRACAS-

Könyvesoportk	Az 1. sz.				
	Művek száma	XV. sz.	%	XVI. sz.	%
1. Scriptura Sacra	43			28	3,5
2. Concilia	7			2	0,3
3. Patres graeci et latini	34	2	12,5	21	2,6
4. Interpretes Spripturae Sacrae	85			26	3,2
5. Theologi scholastici	16			1	0,1
6. Controversiae	87			22	2,8
7. Concionatores et cathecistae	166	2	12,4	74	9,2
8. Canonistae, casistae juristae	62			23	2,9
9. Spirituales	121			21	2,6
10. Historici sacri et prophani	169	1	6,2	94	11,7
11. Philosophi et mathematici	137	8	50,0	113	14,1
12. Oratores	38	1	6,2	29	3,6
13. Poetae	115			57	7,1
14. Medici	240	1	6,2	229	28,5
15. Grammatici	29	1	6,2	17	2,1
16. Graeci	42			38	4,7
17. Hebraici	16			8	1,0
Összes	1407	16	100,0	803	100,0
% a művek számából		0,9		48,0	

TOROIG a legkülönbözőbb szerzők sorakoznak itt, az AVICENNA- és GALENUS-műveket nyilvánosan elégető, alkimista PARACELBUS csakúgy megvan, mint ERASMUS PARACELBUS-ellenes vitairata (*Contra Paracelsum*, Basel 1572.). Sajnos, ebben a rovatban a tájékozódást megnehezítik a szokatlanul nagy számban előforduló hiányos címek vagy a címet fel sem tüntető bejegyzések.

A *Grammatici* rovat szótárakat, nyelvtanokat, szentencia-, exemplum- és közhelygyűjteményeket tartalmaz, többek között CALEPINUS, ERASMUS, LORENZO VALLA, PIETRO BEMBO munkáit és egy meg nem nevezett Melanchton-művet.

Graeci címszó alatt a klasszikusok eredeti nyelvű kiadásait (HOMEROS HERODOTOS, PLUTARCHOS, POLYBIOS stb.) és néhány nyelvkönyvet (Jakob GRETSCHER) találunk, a *Hebraici*-ben főként nyelvkönyveket, szótárakat (az idősebb Johannes BUXTORF több műve, STANCARO: *Grammatici Institutio*) és héber bibliaszövegeket.

Mellékelt időrendi táblázatunkból nyomon követhető, hogy a könyvtár melyik időszakban milyen jellegű műveket gyűjtött elsősorban. A XVI. századi anyagból messze kimagaslik a *Medici* rovat, de nagy anyagot ölel fel a *Philosophici et mathematici* réteg is, a kettő együttesen a XVI. századi kiadású művek egyharmadát teszi ki. Ha ehhez hozzávesszük a 10. és 13. rovat jobbára világi anyagát, megállapítható, hogy a XVI. századi könyvvállomány nagy része nem teológiai jellegű, hanem a világi reneszánsz tudomány és irodalom köréből származik.

Ezzel szemben a XVII. századi könyvek javarésztét vallásos irodalom teszi ki. A század első évtizedéből származók többsége prédikáció (7. rovat, 31 kötet), s a második évtized is ezt a műfajt gazdagítja (64 kötet). Az 1621–30 között kiadott műveket tekintve a 7. rovat mellett erősen megnövekszik a *Spirituales*

jegyzék műveinek megoszlása a kiadási évek szerint

1601—1610	%	1611—1620	%	1621—1630	%	1731—1639	%	Ismeretlen	%
		9	3,2	11	3,4			15	14,0
1	1,1	2	0,7	2	0,6				
2	2,2	42	14,6	15	4,7	1	2,1	10	9,3
7	7,8	41	14,3	36	11,2			2	1,9
6	6,7	16	5,6	18	5,6			1	1,0
15	16,7	30	10,5	21	6,6	11	22,4	7	6,6
31	34,4	64	22,3	74	16,8	3	6,1	11	10,3
1	1,1	11	3,8	20	6,3	7	14,3	5	4,7
6	6,7	21	7,3	51	15,9	17	34,7	9	8,4
8	8,9	28	9,8	54	16,8	2	4,1	9	8,4
2	2,2	2	0,7	6	1,9	2	4,1	7	6,5
1	1,1	3	1,0	1	0,3			4	3,7
7	7,8	12	4,2	27	8,4	1	2,0	11	10,3
		1	0,3	2	0,6	4	8,2	5	4,7
1	1,1	2	0,7	3	0,9	1	2,0	4	3,7
1	1,1							3	2,8
1	1,1	3	1,0					4	3,7
90	100,0	287	100,0	321	100,0	49	100,0	107	100,0
5,4		17,2		19,2		2,9		6,4	

és *Historici* szerepe (51, ill. 54 könyv), az 1631—39 közötti anyag pedig első sorban a *Spirituales*-t bővíti. Ezek az adatok a könyvtár tudatos fejlesztési irányát, teológiai és devóciós anyaggal való feltöltésének folyamatát jelzik.

III. Érdemes ezek után egy pillantást vetnünk a második jegyzékre, melyből a gyarapodás adatai leolvashatók, s a fejlődés 1655-ig nyomon követhető.

A rekatalógizálást végző személy jóval alaposabban ismerhette a könyvtárat, mint elődje. Erre enged következtetni a rovatok átrendezése, áttekinthetőbbé tétele, valamint a *Variis* csoport felvétele, mely biztosítja az egyértelműen be nem sorolható művek megfelelő elhelyezését. Sok olyan mű került ebbe az utolsó csoportba, melyet az első jegyzéken máshová kellett beszorítani, innen is ered egyes csoportok állományának csökkenése.

Az első jegyzéknek mintegy 100—150 tétele a másodikból hiányzik; erre mi sem találunk más magyarázatot, mint SCHÖNVITZKY, aki szerint a könyveket újonnan alakult jezsuita rendházaknak és misszióknak adták kölcsön.¹⁵ Ennél sokkal fontosabb kérdés: hogyan gyarapodhatott a könyvtár másfél évtized alatt mintegy 900 kötettel? Tény, hogy a gyarapodást nem az 1639—55 között megjelent kiadványok okozták, hisz ilyen mindössze 20—25-öt találunk katalógusunkban. A KECSKÉS-adomány, mely 362 kötetet tartalmaz, nagyrészt szerepel a második jegyzéken, bár itt is vannak hiányok (a teljes pontosságú azonosítást az utóbbi jegyzék hiányos adatai lehetővé teszik). Még ezt beszámítva is 5—600 kötetes gyarapodással kell számolnunk 1655 ig.

Az első jegyzékhez képest új a *Humanistae* címszó, melyben antik auktorok mellett több, mai fogalmaink szerint is idetartozó tétel kapott helyet, többek között Francesco FILELFO episztolái és beszédei, PETRARCA összes művei,

¹⁵ SCHÖNVITZKY: I. m. 99.

Könyvscoportok	Az 1. sz. jegyzék könyvei				A 2. sz. jegyzék könyvei			
	Mű db	%	Kötet db	%	Mű db	%	Kötet db	%
1. Scriptura Sacra	43	3,2	63	3,8	28	1,3	61	2,4
2. Concilia	7	0,6	7	0,4	14	0,7	18	0,7
3. Patres graeci et latini	34	2,5	93	5,6	64	2,9	143	5,1
4. Interpretes Scripturae Sacrae	85	6,2	112	6,7	114	5,2	163	6,5
5. Theologi scholastici	16	1,2	42	2,5	40	1,9	70	2,8
6. Controversiae	87	6,2	106	6,3	88	4,0	91	3,6
7. Concionatores et cathedristae	166	11,7	239	14,3	193	8,9	245	9,8
8. Canonistae, casistae, juristae	62	4,4	67	4,0	186	8,5	195	7,7
9. Spirituales	121	8,6	125	7,5	114	5,2	117	4,8
10. Historici sacri et prophani	169	12,1	196	11,7	225	10,3	242	9,8
11. Philosophi et mathematici	137	9,7	140	8,4	147	6,7	161	6,4
12. Oratores	38	2,7	39	2,3	—	—	—	—
13. Poetae	115	8,1	115	6,9	106	4,9	106	4,2
14. Medici	240	17,0	242	14,5	231	10,6	231	9,2
15. Grammatici	29	2,0	29	1,7	—	—	—	—
16. Graeci	42	2,9	42	2,5	92	4,2	103	4,1
17. Hebraici	16	0,9	16	0,9	21	0,9	21	0,8
18. Humanistae	—	—	—	—	165	7,6	167	6,7
19. Hungarici	—	—	—	—	26	1,2	28	1,1
20. Germanici	—	—	—	—	87	3,9	90	3,6
21. Italici	—	—	—	—	125	5,7	136	5,4
22. Varii	—	—	—	—	118	5,4	118	4,7
Összesen	1407	100,0	1673	100,0	2184	100,0	2506	100,0

Georgius TRAPEZUNTIUS retorikája, RHODIGINUS: *Antiquae lectiones* (Lugduni 1560) c. filológiai enciklopédiája,¹⁶ ARETINO és Lorenzo VALLA művei, Marsilio Ficino episztolái, Raymundus LULLUS *Liber mercuriorum*-a stb. Nem véletlenül emeltük ki a második jegyzékből ezt a csoportot, hisz a humanista irodalom és tudomány eredményeiből az újonnan beszerzett művek mind itt csapódtak le. A többi szakcsoport — táblázatunk is mutatja — nagyobb aránytalanság nélkül, egyenletesen fejlődött, s az első jegyzékhez képest jelentősebb minőségi változást vagy arányeltolódást nem mutat. Az olasz, német és magyar könyvek külön csoportba rendezése indokolt, az első jegyzéken is meglehetősen sok volt belőlük, s a cím elé (utólagosan ?) beírt G vagy I betű már ott is bizonyos mértékig elkülönítette őket. A magyar nyelvű könyvek száma jelentősen megnőtt, megvannak MONOSZLÓI András, PESTI Gábor, DRASKOVICH György, HÁZI János, PÉCSI Lukács, KOPCSÁNYI Márton, VERESMARTI Mihály, TELEGDY, PÁZMÁNY, LÉPES és BALÁSFY művei.

Könyvjegyzékünk harmadik része (a KECSKÉS-adomány) nagyrészt a MOSÓCZY Zakariástól származó műveket tartalmazza. A nyitrai püspök könyvtárát sógorára, KECSKÉS Andrásra, ő pedig KECSKÉS János pozsonyi kanonokra

¹⁶ RHODIGINUS művének modern szempontú bemutatását I. TARNAI Andor: *Extra Hungariam non est vita...* (Bp. 1969. 12—13. Modern Filológiai Füzetek 6.)

hagyta.¹⁷ Ez utóbbi ajándékozta a pozsonyi jezsuitáknak a 3. jegyzékünkön szereplő könyvtárat, melynek kronológiai összetétele:

1587 (Mossóczy halála) előtti	235 mű
1587—1639 között kiadott	3 mű
évszám nélkül (köztük sok ősnymotatvány és néhány kézirat)	124 mű
Összesen	362 mű

A könyvek legtöbbje a MOSSÓCZY-katalógusban is szerepel, nyilvánvaló tehát, hogy az ő könyvei kerültek 1639-ben a jezsuitákhoz.¹⁸ Közel 1000 kötetes könyvtárának többi tételét ekkorra KECSKÉS János már valószínűleg eladta vagy elajándékozta, hisz MOSSÓCZY possessor-bejegyzéssel a legkülönbözőbb könyvtárakban találkozhatunk.¹⁹

A jegyzékünkön szereplő művek egy része a jezsuita rend feloszlatása után a pozsonyi rendházból az Egyetemi Könyvtárba került, ezt a possessor-bejegyzések tanúsítják,²⁰ más részük pedig azóta a legkülönbözőbb könyvtárakban található.

IV. PÁZMÁNY Péter 1636. nov. 12-én kelt végrendeletében a pozsonyi jezsuita kollégiumra hagyta könyvtárát,²¹ ezért a jelen könyvjegyzék vizsgálatakor nem mellőzhető kérdés: vajon teljesült-e az érsek végakarata, s könyvei valóban Pozsonyba kerültek-e? Ha igen, akkor azoknak könyvjegyzékünk anyagában kell lenniök.

PÁZMÁNY könyvtárának sorsával már többször foglalkozott a kutatás. FRAKNÓI szerint könyveiből csak kevés jutott el Pozsonyba, az ő nyomán SCHÖNVITZKY és CLAUSER Mihály már egyenesen tagadják a végrendelet által meghatározott helyre kerülésüket.²² Arra azonban egyikük sem tud — még feltevés formájában sem — feleletet adni, hogy vajon mi lett az érsek könyveinek további sorsa.

A kérdés vizsgálatában csakis a konkrét tényekre, azaz egyfelől jegyzékünk könyvanyagára, másfelől a PÁZMÁNY által használt vagy tulajdonában levő könyvekre támaszkodhatunk. Így a következő megfigyeléseket tehetjük:

A) PÁZMÁNY egyik levelében 5 olyan könyvről tesz említést, melyet saját részére megvásárolt. A könyvújdonságokat HMIRA János, a bécsi Pázmáneum rektora küldte meg neki, s ő abból az ízlésének megfelelőket tartotta meg 1636. febr. 17-én Pozsonyból írja HMIRÁNAK: „Libros remitto praeter hos, quos retinui: Cornelium in Ecclesiasticum et Proverbia, Gorderii Theologiam Moralem, Farniani Stradae Belgicam Historiam, Mathiae Casmiri Lyrica, Horum pretium constituunt floren 39.”²³

¹⁷ VÉRTÉSSY Miklós: *Az Egyetemi Könyvtár ősnymotatvány-gyűjteményének története. Az Egyetemi Könyvtár évkönyvei II.* Bp. 1964. 109.

¹⁸ IVÁNYI Béla: *Mossóczy Zakariás és a magyar Corpus Juris keletkezése.* Bp. 1926. 103.

¹⁹ Uo. 77—79.

²⁰ Vö. 11. sz. jegyzet, valamint az Egyetemi Könyvtár 397. sz. ősnymotatványának (Johannes GRITSCH: *Quadragesimale*; Strassburg 1490.) possessor-bejegyzése: Liber Thomae Belarii (2) Canonici Posoniensis. Collegii Posoniensis Soc. Jesu 1634.

²¹ FRAKNÓI: I. m. III. 240. és PODHRADSKY József: *Pázmány Péter esztergomi érseknek... élete.* Buda 1836. 98.

²² SCHÖNVITZKY: I. m. 99. és CLAUSER Mihály: *Pázmány Péter írói műhelyéből.* Regnum 1936. 142—149.

²³ *Pázmány Péter összegyűjtött levelei.* Kiad. HANUY Ferenc. Bp. 1911. II. 629.

Ezek a művek — a helytelen olvasás kijavitása után — az alábbiakkal azonosíthatók:²⁴

1. CORNELIUS A LAPIDE: *Commentaria in Ecclesiasticum*. Antwerpen 1634.
2. Uő. *Commentaria in Proverbia*. Antwerpen 1635.
3. GORDON, Jacob: *Theologia moralis uniuersa octo libris comprehensa*. Lutetiae Parisiorum 1634.
4. STRADA, Famianus: *De bello belgico*. Roma 1632 vagy 1635.
5. SARBIEWSKI, Matthias Casimir: *Lyrlicorum libri tres*. Számbaveendő kiadásai: Coloniae 1625, 1628, 1631, 1632, 1634.

Az első két könyv II. jegyzékünkön szerepel, a harmadik mindkettőn a negyedik egyikén sem, az ötödik pedig az elsőn. Szembeötlő, hogy a két LAPIDE-kommentár csak a második jegyzéken található meg, hisz a jezsuita biblia-kommentátor korábbi 5 kötete megvan az első jegyzéken. Az 1634–35-ben megjelent műveket még 1639-ben sem szerezték be, PÁZMÁNY viszont ezt már 1636 februárjában megtette. A friss vásárlást tehát a pozsonyi könyvtár elmulasztotta, így már itt felmerül a kérdés: vajon nem a PÁZMÁNY-féle példányok szerepelnek-e a második jegyzéken?

A SARBIEWSKI-versekkel kapcsolatban ez a kérdés indokolatlan lenne, mert a pozsonyiaknak az 1630-as kiadás van meg (vö. első jegyzék 141. p.), az érsek viszont minden bizonnyal az újonnan megjelentet szerzi be (a többi 4 mű is 1634–35-ös kiadás).

A PÁZMÁNY tulajdonában levő 5 könyv további sorsát kutatva, átvizsgáltuk a nagyszombati jezsuita kollégiumi (majd egyetemi) könyvtár jegyzékét, melyben a beszerzés éve is pontosan fel van tüntetve.²⁵ Eszerint a két LAPIDE-kommentár itt már 1635-ben, ill. 1636-ban megvan, tehát ezek semmiképpen sem lehettek a PÁZMÁNYÉI. GORDON Jakab morálteológiáját 1636-ban, STRADA történeti művét csak 1667-ben, a lengyel jezsuita költő verseit pedig 1672-ben szerezték be. Már csak az évszámok különbözősége sem engedi meg azt a fel-tételezést, hogy az érsek hagyatéka ide került. A nagyszombati listán található 29 PÁZMÁNY-mű beszerzési ideje is erősen különböző (1625–1733 között váltakozik), pedig az érsek bibliotékájának idekerülése esetén ennek egy bizonyos évre kellene súlypontozódnia, hisz nyilvánvaló, hogy saját művei megvoltak a személyi tulajdonát képező — végrendeletileg hagyományozott — könyv-gyűjteményében. PÁZMÁNY halála (1637) után egyik év sem mutat kiemelkedő mennyiségű gyarapodást, ez csupán az 1632-es évről mondható el. Ezeket az adatokat figyelembe véve tehát semmiképpen nem gondolhatunk arra, hogy a keresett könyvek a nagyszombati állományt gazdagították volna. Az sem látszik valószínűnek, hogy a végrendelet ellenére, azzal szembeszegülve valamely távolabbi városba szállították volna őket. Így ismét csak a Pozsonyba kerülés lehetőségéhez érkeztünk.

B) FRAKNÓI kutatásai nyomán tudjuk,²⁶ hogy egy PÁZMÁNY-mű — az érsek kézírásával lapjain — 1872-ben még a pozsonyi főgimnázium könyvtárában

²⁴ Az azonosítást az alábbi művek megfelelő kötetei alapján végeztük: BACKER—SOMMERVOGEL: *Bibliothèque de la Compagnie de Jesus*. Bruxelles—Paris 1890—1900. — *British Museum General Catalogue of Printed Books I—CCLIX*. (and supplements) London 1965—1972. — Theophil GEORGI: *Allgemeines europäisches Bücherlexicon I—V*. Leipzig. 1742—1753. — *Dictionnaire de Theologie Catholique I—XV*. Paris 1909—1946.

²⁵ *Catalogus novus Librorum Collegii Tyrnaviensis Soc. Jesu conscriptus anno domini 1690*. Egyetemi Könyvtár Kézirattára, J 2/1-II. — A katalógust részletesen ismerteti VÉRTÉSSY Miklós: *Az Egyetemi Könyvtár 1690. évi katalógusa*. MKSz 1957. 368.

²⁶ FRAKNÓI: I. m. III. 240.

volt (*De Sacra Scriptura et Ecclesia*. Viennae 1626). Ez a munka első jegyzékünkön nem, a másodikon viszont megtalálható. Ez a kétségtelenül PÁZMÁNY tulajdonában levő mű tehát 1639 után (és 1655 előtt) került a pozsonyi jegyzékre.

C) A továbbiakban — mivel az érsek birtokában levő többi könyveket nem ismerjük — az általa használt jellegzetes forrásművekre irányítjuk figyelmünket. Másutt részletesebben szoltunk arról, hogy EUSEBIUS: *Praeparatio evangelica* c. apologetikus munkáját PÁZMÁNY két különböző fordításban használta: eleinte Georgius TRAPEZUNTIUS meglehetősen pontatlan átültetésében, majd 1628-tól a jezsuita FRANCISCUS VIGERIUS (1591—1647) munkáját részesítette előnyben.²⁷ Könyvjegyzékünk első részében csak a VIGERIUS-változat, második részében azonban mindkét fordítás szerepel. Ha ehhez hozzátesszük, hogy a nagyszombati listán sem található meg mindkét változat, akkor ismét csak könyvlistánk második részét kell kiemelnünk, mint amely leginkább tükrözi PÁZMÁNY olvasottságát.

Hasonló megállapításra juthatunk az ARISTOTELÉS-fordítások vizsgálatakor is. FÉLEGYHÁZY József tanulmányából tudjuk, hogy bölcséleti munkáihoz a Johannes ARGYROPULOS-féle latin szöveget használta,²⁸ de a prédikációk forrásainak vizsgálatakor is azt kell megállapítanunk, hogy a firenzei görög professzor *Nikomachoszi Etika*-átültetését idézi.²⁹ Mivel beszédeiben állandóan hivatkozik az aristotelési etikára, s mivel azokat nem egy meghatározott időpontban, hanem 30 éven át írta, csiszolhatta, ezért feltételezhető, hogy ez az annyit idézett forrásmunka könyvtárában is helyet kapott. Az aristotelési etika ARGYROPULOS-fordítása második jegyzékünkön két példányban is szerepel, így joggal merül fel ismét a kérdés: vajon az egyik nem PÁZMÁNYTÓL került-e oda?

Az érsek beszédeggyűjteményének patrisztikai forrásait vizsgálva utaltunk arra, hogy idevágó ismereteit jórészt a *Bibliotheca Patrum* (vö. 14. sz. jegyzékünkkel), ill. a *Vitae Patrum* c. gyűjteményéből merítette.³⁰ Ez utóbbit Heribert ROSSWEIDE jezsuita hagiográfus adta ki, s a rend könyvtáraiban többnyire megtalálható volt. E két munka közül csak az első van meg könyvjegyzékünkön, ROSSWEIDE kiadása egyik listán sem szerepel. Pedig a belőle vett idézetek viszonylag nagy száma s a ROSSWEIDE nevére történő hivatkozás miatt feltételezhető, hogy PÁZMÁNYnak ez a gyűjtemény birtokában volt, ezért hiánya óvatosságra int: nem tarthatjuk valószínűnek az egész hagyaték Pozsonyba kerülését.

Az elmondottak összegezeképpen feltételezhetőnek véljük, hogy a PÁZMÁNY-könyvtárnak legalábbis egy része a végrendelete által meghatározott helyre jutott. Főként második jegyzékünk tartalmazza azokat a műveket, melyeket a magyar ellenreformáció szellemi vezetője kétségkívül használt, s prédikációiban legtöbbször idéz. A *Kalauznak* és a latin nyelvű bölcséleti

²⁷ BITSKEY I.: *Patrisztikai források Pázmány Péter beszédeiben*. Studia Litteraria (Debrecen) XIII. 1975. (S. a.) — VIGERIUS műve: *Praeparatio evangelica* (gr. et Lat.), Fr. VIGERUS recensuit, latine vertit, notis illustravit. Paris 1628.

²⁸ FÉLEGYHÁZY József: *Pázmány bölcsélete*. Bp. 1937. 205.

²⁹ Erről részletesen szoltunk készülő tanulmányunkban: *Az ókori auktorok Pázmány prédikációiban*.

³⁰ BITSKEY: I. m. — ROSSWEIDE kiadása: *Vitae Patrum. De vita et verbis seniorum libri X*. Antwerpiae 1615. (Az Egyetemi Könyvtár példányának possessora a zágrábi jezsuita kollégium volt.)

műveknek a forrásanyagára ebből a szempontból sokkal kevésbé támaszkodhatunk, hisz azokat jóval korábban s részint külföldi könyvtári bázisra alapozva írta, a beszédek viszont biztos, hogy Magyarországon — Pozsonyban vagy Nagyszombatban — készültek, hisz az érsek túlnyomórészt a két városban tartózkodott. Prédikációinak forrásanyaga kéznél kellett hogy legyen, mindig rendelkezésére kellett hogy álljon, nagyrészt ezek teheték ki a PÁZMÁNY-könyvtár anyagát. Ezek közül a források közül kevés hiányzik — a *Vitae Patrum*hoz hasonlóan — a pozsonyi könyvtár második jegyzékéről, ezért nem tarthatjuk kizártnak, hogy a rekatalogizálásra, a második jegyzék készítésére éppen a PÁZMÁNY-könyvek Pozsonyba kerülése miatt volt szükség. Másképpen megmagyarázhatatlannak tartjuk a 16 évvel később készült új katalógus keletkezését, hisz a jezsuita könyvtárakban nem volt szokás minden évtizedben új könyvjegyzéket készíteni, a nagyszombati példa legalábbis erre enged következtetni (1632-ben és 1690-ben katalogizáltak, az utóbbit egész 1773-ig használták).

A második jegyzék anyaga az elsőhöz képest igen sokat változott, s mint arra utaltunk, a KECSKÉS-féle könyveken kívül is 5—600 kötetes gyarapodást mutat. Ez az állománynövekedés igen jelentős, hisz a rendkívüli értéként emlegetett KECSKÉS-adomány is csak 362 műből állt. Ezt a változást csakis egy 1639 utáni kiemelkedő jelentőségű adomány vagy hagyatékok magyarázhatja, s ezt az érsek végrendeletének végrehajtása jelenthette.

FRAKNÓI a PÁZMÁNY-könyvek felderítéseiért azért jutott negatív eredményre, mert possessor-bejegyzéseket keresett, a prédikációk forrásanyagának vizsgálata felől nem közelítette meg a kérdést. SCHÖNVITZKY és CLAUSER csak a FRAKNÓI adataira támaszkodott, PÁZMÁNY újabb kutatói pedig nem érintették a könyvtár problémáját (SÍK S., FÉLEGYHÁZY J. stb.). Mivel az érsek végrendeletének végrehajtásával kapcsolatos levéltári anyagnak nyoma veszett,³¹ így egyelőre a PÁZMÁNY-könyvtárra vonatkozóan jelen könyvjegyzék az egyedüli támpont. Újabb — hipotézisünket cáfoló vagy megerősítő — adatok esetleges előkerüléséig nem zárkozhatunk el a feltételezés elől: barokk irodalmunk első reprezentánsának könyvei nagyrészt a pozsonyi jezsuita bibliotékát gazdagították.

ISTVÁN BITSKEY — BÉLA KOVÁCS:

**Die Bibliothek des Jesuitenkollegs in Pozsony
im XVII Jahrhundert und der Pázmány-Nachlass**

In der Bibliothek des István Dobó Burgmuseums zu Eger befindet sich ein 434 Seiten dickes, handgeschriebenes Buch, unter Inventar Nummer 1984, das die Bücherlisten des Jesuitenkollegs in Pozsony aus dem XVII. Jahrhundert enthält. Das Kolligat war früher in der Alten Bibliothek des Obergymnasiums zu Pozsony, mit der Markierung XIV. B. 1.4.

Bibliothekar Bertalan SCHÖNVITZKY nahm es um 1920 zu sich. Sein Sohn schenkte es 1948 der Bibliothek der Erzbischöflichen Akademie der Rechtswissenschaften in Eger. Das Kolligat gelangte nach seiner gegenwärtigen Bewahrungsstelle, nach der Verstaatlichung der Schule.

³¹ ROSDY Pál szíves levélbeli közlése szerint PÁZMÁNY végrendeletének végrehajtásáról a Prímási Levéltárban nincsenek iratok, így hagyatéki jegyzék, leltár, könyvlista stb. sem (Prímási Levéltár, 1974. júl. 23. ikt. sz. 88/1974.)

CATALOGVS LIBRORVM,
 quos Gen: D. Ioannes Kecskes,
 Collegio Soc. Iesu Poloniensi,
 donauit Anno D. 1639.

Auctor Materia Quatitas Locus Tempus Typographus.

Scriptura Sacra.

Hieronymus Augustinus	Valtorian Graecum. in 8.
	Libri Regum Graec. in 8.
	Parabola Salomonis Eusebii, et Graec. in 8.
	Posttestamentum Graec. Nouum Testamentum Graec. in 8.
	Nicolaj Harangi Septa Sacra Scriptura in 8.

Bilskey

CATALOGVS

Librorum Collegij Posoniensis

Societatis IESV.

BIBLIA

Auctor Materia Copuclu. Quam. Locus Tempus.

no. 1.	Biblia cum glossa sa ordinata tomus	1 ^o 2 ^o 3 ^o 4 ^o 5 ^o 6 ^o	In alba In alba In alba In alba In alba In alba	In folio In folio In folio In folio In folio In folio	Antwerp. 1617. Antwerp. 1617. Antwerp. 1617. Antwerp. 1617. Antwerp. 1617. Antwerp. 1617.
--------	---	--	--	--	--

Biblia Sacra cum notis Al. nand. Sa. et. J. J.	1 ^o 2 ^o	In alba In alba	In folio In folio	Antwerp. 1624. Antwerp. 1624.
--	----------------------------------	--------------------	----------------------	----------------------------------

Vetus Testamentum Lxx. tomus	1 ^o 2 ^o	In alba In alba	In folio In folio	Antwerp. 1628. Antwerp. 1628.
---------------------------------	----------------------------------	--------------------	----------------------	----------------------------------

Biblia s. varianum Translationum tomus	1 ^o 2 ^o 3 ^o	In alba	In folio	Antwerp. 1616.
---	--	---------	----------	----------------

Benedict. At. d. M. fam.	Biblia Hebraica Graece et Lat. Tomus	1 ^o 2 ^o 3 ^o 4 ^o 5 ^o	In alba	In folio	Antwerp.
--------------------------------	--	--	---------	----------	----------

Novum Testamentum Graec.		In alba	In folio	Antwerp. 1572.
-----------------------------	--	---------	----------	----------------

Biblia Novum Testamentum		In alba	In folio	
-----------------------------	--	---------	----------	--

Vexicon Graecum et Hebr. maium Syrochaldai cum alijs ad milli. gentiana Saed scriptis in Speitania.		In alba	In folio	Antwerp. 1572.
---	--	---------	----------	----------------

Idiotismi Saed Soperud et de arcani Semene		In alba	In folio	Antwerp. 1572.
---	--	---------	----------	----------------

Biblia cum Concordantijs novi et veteris Testam. mentis		In nigro	In folio	
---	--	----------	----------	--

Biblia Sacra lingua rica. IO.		In Rubra	In folio	Uicmad. 1620.
----------------------------------	--	----------	----------	---------------

Benedict.

CATALOGUS LIBRORUM
Bibliothecae Collegii Jesuitensis Societatis
Anno Domini 1639

Auctor. Varietas. Materia. Locus. Tempus. Typographus. Copiatura.
 CAPSULA SACRA

Bibliotheca Hospitalium in Folio. Anno Domini 1612. Typographus: [unclear]

Bibliotheca Regium in Folio. Antuerpiae. 1610. Typographus: [unclear]

Vetus Chamaeicae notitia
 sive Sacrae Legationis et
 hinc praestantissimi Arce
 Archaevi

Isaiahum Saepe Scripturae
 a de Archaevi Semane. In Folio. 1610. Typographus: [unclear]

Lexicon Graeco et Persico
 namque Syriaco et
 aliisque in multitudine
 Regis Scripturae interpretanda

Bibliotheca Saepe Graeco Latina. In Folio. Parisiis. 1628. Typographus: [unclear]

Scriptura Sacra Variarum
 Translatiōum. In Folio. Antuerpiae. 1610. Typographus: [unclear]

Bibliotheca Sacra et notitia
 Mariana. In Folio. Antuerpiae. 1624. Typographus: [unclear]

Bibliotheca Fides et Concordantiae
 Veteris et novi Testamenti. In Folio. Lugduni. 1715. Typographus: [unclear]

Collegii huiusmodi. Anno Domini 1639

Bibliotheca

Joannis Scotinus	De Menomonia de Arabi	in alba	in qto	Bafilae	1547
Joannes Sarrabusius	De arte astronomica	in folio	in qto		
Joannes Statius	Regesius clavetarius	in alba	in qto		1547
Joannes Thonovic	Tabula Arithmetica	in folio	in qto	Nürnberg	1548
Joannes Thonovic	Viridarium Mathematicorum	in alba	in qto	Venetiis	1548
Joannes Thonovic	Mathematici hospitalis	in alba	in qto	Colonia	1548
Joannes de Monte	Tabula Astronomica Indiarum	in albo	in qto	Dillingen	1548
Joannes Scotus	Maximae Philosophicae	in albo	in qto	Bafilae	1548
Joannes Hoellerius	Velis Phemeris epus.	in albo	in qto	Dillingen	1548
Idem	Similitudo				
Idem	Similitudo			Venetiis	1548
Joannes Stadium	Phemeris	in ligno	in qto	Colonia	1548
Joan. de Montepis	Tabula Arithmetica	in albo	in qto		
Joannes Grammaticus	Quaestiones Arith.	in rubro	in folio		
Joannes Grammaticus	De arte Physicorum	in albo	in folio	Venetiis	1548
Joannes Cavellus	Arithmetica	in albo	in qto	Venetiis	1548
Joannes Spallerus	De principiis Mathematicis	in ligno	in folio	Dillingen	1548
Joannes Schonerus	Opera Mathematica	in albo	in folio	Nürnberg	1548
Joannes Pondanus	Historia operum	in albo	in folio	Bafilae	1548
Josephus Valdanus	Academicae Brevis	in albo	in folio	Brixen	1548
Joan. Gyrgyolus	Epica Aristotelica	in nigro	in folio		
Idem	Arithmetica	in albo	in folio	Leipzig	1548
Joannes Gys	Summa Arithmetica	in albo	in folio	Frankfurt	1548
Joan. Garsius	Diaceutica	in nigro	in folio	Colonia	1548
Josaphus Zarlinus	Opera anni Roma	in nigro	in qto	Venetiis	1548
Joan. Amerius	Opusculum Arithmeticae	in nigro	in qto	Nürnberg	1548
Joan de Gouffier	Arithmeticae Philo	in albo	in qto	Nepesin	1548
Joan. Rumer	Arithmetica Philosophica	in albo	in folio	Gracia	1548
Joannes de Niro	Algebra	in albo	in folio	Antwerp	1548
Idem	Idem	in albo	in folio		
Idem	Idem	in albo	in folio	Antwerp	1548

Bibliotheca

Der Band besteht aus drei Teilen. Der erste Teil (Seiten 7 bis 177) enthält den Katalog der Bibliothek aus 1639. Die Bücher sind in 17 Hauptgruppen aufgezählt. Innerhalb derselben sind die Autoren, in der Regel, in alphabetischer Ordnung ihrer Taufnamen, unter folgenden Angaben angegeben: Titel des Werks, Abmessung des Buches, Ort und Zeit der Ausgabe, Name des Typographen und auch Qualität des Einbandes.

Der zweite Teil umfasst die Seiten 189 bis 376. Seine Einteilung ist des ersten Teils ähnlich. Die Liste ist eigentlich das Ergebnis einer Re katalogisierung, mit der erst nach 1639 begonnen wurde. Die Neuerwerbungen sind dann bis 1663 ständing in diese Liste eingetragen worden.

Im dritten Teil (von Seite 376 an) sind die Bücher aufgezählt, die János KECSEKÉS, Domherr von Pozsony, im Jahr 1639 der Bibliothek schenkte. Die meisten Bücher stammen aus dem Nachlass des im Jahr 1587 verstorbenen Zakariás MOSSÓCZY, Bischof von Nyitra, und wurden der Bibliothek des János KECSEKÉS einverleibt.

Die Zusammensetzung des Bibliothekbestandes, bzw. die zeitliche Verteilung der Ausgabe der Bücher laut der ersten Liste ist aus den Tabellen der Beilage ersichtlich.

Es lässt sich auf Grund einer eingehenden Analyse dieser Bücherlisten als wahrscheinlich annehmen, dass ein Teil der Bibliothek Peter PÁZMÁNY's, im Sinne seines Testamentes vom 12. November 1636, tatsächlich die Bibliothek des Jesuitenkollegs in Pozsony bereicherte.